

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu**

Poznań, dnia 28 grudnia 2009 r.

LPO-410-40-06/2009

P/09/069

Prof. dr hab. **Wojciech Poznaniak**

Rektor Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej
w K o n i n i e

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.) zwanej dalej „*ustawą o NIK*”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu skontrolowała Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Koninie (dalej: „*Uczelnia*”) w zakresie przygotowania kadry pedagogicznej do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach w latach akademickich 2007/2008 i 2008/2009. W związku z tą kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 8 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli – na podstawie art. 60 *ustawy o NIK* – przekazuje Panu Rektorowi niniejsze **wystąpienie pokontrolne**.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie organizację przygotowania kadry pedagogicznej do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach oraz przestrzeganie przez *Uczelnię* obowiązujących wymogów w tym zakresie.

1. W okresie objętym kontrolą *Uczelnia* prowadziła studia pierwszego stopnia na kierunku wychowanie fizyczne o specjalności wychowanie fizyczne z gimnastyką korekcyjną, przygotowując absolwentów do nauczania tylko jednego przedmiotu (przedmiotu głównego). Studenci nie uzyskiwali natomiast (i nadal nie uzyskują) przygotowania do nauczania drugiego przedmiotu (przedmiotu dodatkowego). Było to niezgodne z dyspozycją art. 8 ust. 5 *ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.). W konsekwencji tego, *Uczelnia* nie spełniała wymagań ogólnych standardów kształcenia nauczycieli na studiach wyższych m. in. zawodowych, stanowiących załącznik do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli* (Dz. U. Nr 207, poz. 2110). Zgodnie z tymi wymaganiami – pkt I.1

„Standardów kształcenia nauczycieli” – studia wyższe zawodowe w specjalizacji nauczycielskiej są prowadzone w zakresie dwóch specjalności nauczycielskich (głównej i dodatkowej). Wybór dodatkowej specjalności nauczycielskiej jest uzależniony od prowadzonych przez szkołę wyższą kierunków studiów. Dodatkowa specjalność nauczycielska przygotowuje do nauczania drugiego przedmiotu (prowadzenia zajęć) i jest realizowana w zakresie zapewniającym merytoryczne przygotowanie do nauczania tego przedmiotu zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, określoną w odrębnych przepisach, w wymiarze co najmniej 400 godzin. W podstawach programowych wychowania przedszkolnego dla przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów, stanowiących załączniki nr 1 i 2 do obowiązującego do dnia 30 stycznia 2009 r. *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz. U. Nr 51, poz. 458), nie przewidziano gimnastyki korekcyjnej jako obowiązkowego zajęcia edukacyjnego. Nie została ona też wykazana, jako przedmiot obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w ramowych planach nauczania dla szkół podstawowych i dla gimnazjów, stanowiących załączniki nr 1 i 4 do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych* (Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.).

Brak więc było podstaw prawnych do uznania gimnastyki korekcyjnej jako dodatkowej specjalności nauczycielskiej. Z wyjaśnień złożonych przez Pana Rektora w trakcie kontroli NIK wynika, że *Uczelnia* traktowała gimnastykę korekcyjną na specjalności wychowanie fizyczne jako dodatkową specjalność nauczycielską.

2. *Uczelnia* określiła w wytycznych i instrukcjach programowo-organizacyjnych praktyk pedagogicznych, opracowanych w 2007 r., okres trwania praktyk na 7 tygodni, w wymiarze wynoszącym 120 godzin dla studiów stacjonarnych i 130 godzin dla studiów niestacjonarnych, chociaż powinien on wynosić łącznie co najmniej 180 godzin. Tak bowiem stanowi pkt. IV.D załącznika do *rozporządzenia z dnia 7 września 2004 r.* Natomiast okres trwania praktyk odpowiadał dyspozycji pkt. IV „Standardów kształcenia dla kierunku studiów wychowanie fizyczne”, stanowiących załącznik nr 113 do *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007. r. sprawie standardów kształcenia [...]* (Dz. U. Nr 164, poz. 1166).

3. W planach studiów na lata akademickie 2007/2008-2009/2010 i 2008/2009-2010/2011, *Uczelnia* nie zapewniła minimalnego obciążenia godzinowego zajęć z zakresu emisji głosu, wbrew dyspozycjom pkt IV.C.4 *załącznika do rozporządzenia z dnia 7 września 2004 r.* Na realizację tych zajęć zaplanowano 15 godzin dla studiów stacjonarnych i 9 godzin dla studiów niestacjonarnych, zamiast wymaganego wymiaru co najmniej 30 godzin.

W planach studiów stacjonarnych na lata akademickie 2005/2006-2007/2008 *Uczelnia* przyjęła dla zajęć z zakresu emisji głosu wymiar 26 godzin, zamiast 30 godzin, a w grupie przedmiotów kierunkowych, dla teorii rekreacji i turystyki wymiar 26 godzin, zamiast 30 godzin przewidzianych w pkt. V.C.3 „Standardów nauczania dla kierunku wychowanie fizyczne”, stanowiących załącznik nr 65 do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie określenia standardów nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia* (Dz. U. Nr 116, poz. 1004), obowiązującego do dnia 1 października 2007 r.

W planach studiów niestacjonarnych na wskazane wyżej lata akademickie, *Uczelnia* przyjęła niższe wymiary godzin od wymaganych minimalnych obciążeń godzinowych określonych w pkt. V „Standardów nauczania dla kierunku wychowanie fizyczne”. I tak przyjęto niższe wymiary godzin: [1] łącznie o 13 godzin w grupie przedmiotów kształcenia ogólnego (dotyczy podstaw informatyki i biologii jako przedmiotu do wyboru), [2] o 3 godziny w grupie przedmiotów podstawowych (dotyczy historii kultury fizycznej), [3] łącznie o 46 godzin w grupie przedmiotów kierunkowych (dotyczy teorii rekreacji i turystyki, antropomotoryki, wychowania zdrowotnego i ochrony środowiska, muzyki, rytmu i tańca, zabaw i gier ruchowych, ćwiczeń korekcyjnych z elementami rehabilitacji ruchowej). Ponadto w odniesieniu do dwóch przedmiotów kształcenia nauczycielskiego (pedagogiki i psychologii) obciążenia godzinowe zaplanowane zostały w wymiarze niższym o 17 godzin w każdym z tych przedmiotów, w stosunku do wymaganych minimalnych obciążeń godzinowych określonych w pkt. IV.C.1-2 *załącznika do rozporządzenia z dnia 7 września 2004 r.*

W planach studiów na wskazane lata akademickie nie został też uwzględniony przedmiot uzupełniający, dotyczący zajęć z zakresu zasad bezpieczeństwa, udzielania pierwszej pomocy i odpowiedzialności prawnej opiekuna, o którym mowa w pkt. VII.B.4 ppkt 3 *załącznika do rozporządzenia z dnia 7 września 2004 r.* Elementy dotyczące zasad bezpieczeństwa, udzielania pierwszej pomocy i odpowiedzialności prawnej opiekuna były jedynie realizowane w ramach treści programowych z innych przedmiotów.

4. W treściach programowych znajdujących się w programach nauczania dla 16 przedmiotów uwzględnionych w planie studiów na lata akademickie 2005/2006-2007/2008 występowały różnice pomiędzy zakresem tematycznym zaplanowanym dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Treści programowe dla studiów niestacjonarnych nie obejmowały wielu tematów uwzględnionych w treściach programowych dla studiów stacjonarnych, co było niezgodne z § 3 ust. 1 *rozporządzenia z dnia 18 kwietnia 2002 r.* W myśl tego przepisu zachowane być muszą wszystkie treści programowe standardów nauczania dla studiów dziennych.

5. NIK negatywnie ocenia organizację i nadzór w zakresie realizacji praktyk pedagogicznych przez studentów. W roku akademickim 2008/2009 praktyki pedagogiczne 20 studentów II roku nie zostały przeprowadzone w sposób zgodny z wewnętrznymi uregulowaniami *Uczelni*. Czynności wykonywane przez studentów w toku praktyk nie były obserwowane przez opiekunów dydaktycznych, którzy nie zostali wyznaczeni. W toku praktyk obserwacyjno-asystenckich, których zadaniem było obserwowanie zajęć wychowawstwa fizycznego i asystowanie nauczycielowi prowadzącemu te zajęcia w wymiarze 10 godzin, tylko dwóch (spośród 16) studentów udokumentowało asystowanie nauczycielowi w prowadzonych przez niego zajęciach. Ustalenia kontroli NIK, dokonane na podstawie dostępnej w *Uczelni* dokumentacji, wskazują na to, że tygodniowy wymiar godzin praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych, określony wewnętrznymi uregulowaniami na 40 godzin, nie został zachowany, zarówno na etapie ich indywidualnego planowania, jak i realizacji. Stwierdzono, iż w tygodniowych planach praktyk pedagogicznych 5 studentom (spośród 20) określono wymiar wynoszący od 33 do 39 godzin. Odbycie praktyk w tym wymiarze udokumentowało natomiast aż 16 studentów. Z kolei wymogu obserwowania uczniów na zajęciach przed lub po lekcji wychowania fizycznego, w wymiarze 2 godzin, nie udokumentowało 16 studentów. Realizacji zadań dotyczących zapoznania się z pracą dydaktyczno-wychowawczą i organizacyjną szkoły oraz poznania dzieci i młodzieży, w wymiarze 5 godzin ustalonym wewnętrznymi uregulowaniami, nie udokumentowało 10 (spośród 20) studentów. Ponadto żaden z 20 studentów nie udokumentował realizacji treści programowych w zakresie poznania rozwoju psychomotorycznego uczniów, poziomu sprawności fizycznej uczniów i planu pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela wychowania fizycznego.

Dokumentacja z praktyk pedagogicznych prowadzona była w sposób nierzetelny. Wpisy w objętych kontrolą NIK dziennikach i sprawozdaniach z praktyk pedagogicznych nie przedstawiały w sposób jednoznaczny rzeczywistego przebiegu zrealizowanych praktyk.

Uczelnia nie stawiała szkołom, w których realizowano praktyki pedagogiczne, wymagań związanych z kwalifikacjami i kompetencjami nauczyciela-opiekuna praktyk. Nie posiadała też dokumentów świadczących o kwalifikacjach i kompetencjach tych nauczycieli. Inicjatorami wyłonienia szkół i nauczycieli wychowania fizycznego, opiekunów praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych, byli studenci, natomiast praktyk obserwacyjno-asystenckich instytutowy opiekun praktyk studenckich. Czynności nadzorczych nad przebiegiem praktyk studenckich nie wykonywały dwie spośród trzech osób, którym powierzono pełnienie nadzoru nad praktykami (t. j. dyrektor Instytutu Kultury Fizycznej oraz prodziekan Wydziału Społeczno-Technicznego). Nadzór instytutowego opiekuna praktyk studenckich sprowadzał się do wykonywania jedynie podstawowych czynności z zakresu organizacji praktyk studenckich oraz zaliczenia praktyk. W ocenie NIK nie był on skuteczny. Nie zapobiegł on bowiem realizacji omówionych wyżej praktyk pedagogicznych w sposób odbiegający od obowiązujących wewnętrznych uregulowań.

NIK zwraca uwagę, że w wewnętrznych uregulowaniach nieprzewidziano odbywania praktyk pedagogicznych z uczniami klas od I do III szkół podstawowych. Kontrola praktyk obserwacyjno-asystenckich oraz pedagogicznych w szkołach podstawowych, odbytych przez 20 studentów, wykazała, iż tylko 5 z nich udokumentowało odbycie praktyk pedagogicznych w tych szkołach na zajęciach prowadzonych m. in. z uczniami klas I-III.

6. Senat *Uczelni*, w formie uchwał, ustalił podstawowe warunki i tryb rekrutacji na studia o kierunku wychowanie fizyczne na lata akademickie 2007/2008 i 2008/2009. Nie określały one jednak w sposób pełny i jednoznaczny warunków rekrutacji na te studia. Postanowiono w nich, że o przyjęciu decyduje lista rankingowa kandydatów (licząc od najwyższej liczby punktów). Organ ten jednak nie określił wielkości limitu przyjęć na studia niestacjonarne na wymienione lata akademickie.

Warunki dopuszczenia kandydata do postępowania kwalifikacyjnego oraz wykaz dokumentów wymaganych do złożenia przez kandydatów zakwalifikowanych do przyjęcia na I rok studiów we wskazanych latach akademickich ustalone zostały zarządzeniami Pana Rektora. Rektor *Uczelni* określił jednak termin złożenia zaświadczeń lekarskich z Ośrodka Medycyny Pracy o zdolności lub braku przeciwwskazań do studiowania na kierunku wychowanie fizyczne w sposób sprzeczny ze wskazanymi uchwałami senatu. Według tych uchwał czynność ta stanowiła I etap postępowania kwalifikacyjnego (dopuszczenie do postępowania kwalifikacyjnego), zaś według zarządzeń rektora dokumenty te kandydat dostarczać winien w

terminie późniejszym (nie później niż w ciągu 7 dni od daty zawiadomienia o zakwalifikowaniu do przyjęcia na studia).

Sposób przyznawania i liczba punktów z określonych przez senat *Uczelni* dziedzin sprawnościowych, w ramach egzaminu wstępnego na I rok studiów w roku akademickim 2007/2008, określone zostały przez radę Instytutu Kultury Fizycznej.

Przyjęte rozwiązania nie odpowiadały dyspozycji art. 169 ust. 2 *ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym*, który stanowi, że to senat ustala warunki i tryb rekrutacji oraz formy studiów na poszczególnych kierunkach.

7. Postępowanie kwalifikacyjne na I rok studiów, w roku akademickim 2007/2008, przeprowadzone zostało przez instytutową komisję rekrutacyjną w sposób zgodny z zasadami określonymi przez senat *Uczelni*. Komisja nie spełniła jednak wymogu wynikającego z zarządzenia rektora, polegającego na pisemnym zawiadamianiu osób zakwalifikowanych do przyjęcia na I rok studiów i informowaniu o konieczności przedłożenia, w wyznaczonym terminie, określonych dokumentów. Komisja nie zweryfikowała także listy rankingowej. Przewodniczący komisji, w toku postępowania rekrutacyjnego na wymieniony rok akademicki wydał 8 osobom (wszystkim objętym kontrolą) decyzje o przyjęciu na studia w dniach, w których sporządzone zostały listy rankingowe i listy przyjętych na studia indywidualne, pod warunkiem dostarczenia, w terminie 7 dni od otrzymania decyzji, wskazanych dokumentów. Również nie było to prawidłowe w świetle przywołanych wyżej wewnętrznych uregulowań.

Sposób przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego na I rok studiów w roku akademickim 2008/2009 był nierzetelny. Kierunkowa komisja rekrutacyjna uznała spełnienie przez dwie osoby (spośród 12), które posiadały oceny maturalne z dwóch przedmiotów, zasady wprowadzonej przez senat, według której komisja ocenia wyniki egzaminu maturalnego z trzech wskazanych przedmiotów. Jeden kandydat (spośród 70) wpisany został na listę rankingową mimo, iż nie był objęty oceną wyników z egzaminu maturalnego. Dwóch kandydatów (spośród 70) wpisanych zostało z kolei na listę rankingową (po uprzedniej ocenie wyników z egzaminu maturalnego), mimo iż nie zostali oni umieszczeni na liście kandydatów zakwalifikowanych do przyjęcia na studia.

Komisje prowadzące postępowanie kwalifikacyjne na I rok studiów, w roku akademickim 2008/2009, nie udokumentowały zachowania podstawowej zasady rekrutacji określonej przez senat (umieszczanie na liście przyjętych osób wpisanych na listę rankingową licząc od najwyższej liczby punktów). W związku m. in. z niewyczerpaniem limitu przyjęć (określonego na 85 osób) kierunkowa komisja rekrutacyjna zakwalifikowała do przyjęcia na studia

wszystkich kandydatów ubiegających się o takie przyjęcie, t. j. 84 osoby na studia stacjonarne oraz 42 osoby na studia niestacjonarne. Natomiast wydziałowa komisja rekrutacyjna umieściła na listach przyjętych na studia stacjonarne 70 osób oraz na studia niestacjonarne 29 osób, pomijając 27 osób, które uzyskały większą liczbę punktów niż ostatnie osoby z list rankingowych. Spełnienie przez osoby umieszczone na listach przyjętych, kryteriów naboru nie zostało udokumentowane. Jedynie z wyjaśnienia przewodniczącego wydziałowej komisji rekrutacyjnej wynikało, że przyjęte zostały tylko te osoby, które złożyły wymagane dokumenty.

Badanie kontrolne dokumentów dotyczących 12 osób przyjętych na I rok studiów w roku akademickim 2008/2009 wykazało, że decyzje o przyjęciu na studia wydane zostały 5 osobom (I nabór) w dniu 4 sierpnia 2008 r., t. j. przed terminem wyznaczonym do złożenia wymaganych dokumentów oraz 7 osobom (II nabór na studia stacjonarne i nabór na studia niestacjonarne) w dniach 23 i 29 września 2008 r., t. j. przed sporządzeniem listy rankingowej i przed wyznaczonym terminem do złożenia dokumentów.

NIK zwraca uwagę na niedokumentowanie przez biuro rekrutacji oraz przez komisje przeprowadzające nabór, w okresie objętym kontrolą, sprawdzenia kompletności i terminowości złożenia wymaganych dokumentów warunkujących dopuszczenie do postępowania kwalifikacyjnego oraz przyjęcia na studia. Analiza dokumentacji złożonej przez 20 osób przyjętych na I rok studiów wykazała, że jedna osoba (spośród 8) nie przedłożyła w 2007 r. kserokopii dowodu osobistego, 10 osób (spośród 12) nie przedłożyło w 2008 r. uwierzytelnionych kserokopii dowodu osobistego, dwie osoby (spośród 4) przyjęte na studia niestacjonarne złożyły umowy o odpłatności za studia zawarte z *Uczelnią*, w których nie były określone kwoty tych odpłatności.

Powyższe ustalenia uzasadniają ocenę, iż w toku postępowania rekrutacyjnego nie były przestrzegane warunki rekrutacji, a postępowanie w tym zakresie było nierzetelnie.

8. W okresie objętym kontrolą *Uczelnia* spełniała wymagania wynikające z przepisów § 5 ust. 5 i § 11 pkt 10 *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia* (Dz. U. Nr 144, poz. 1048).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1) doprowadzenie do zgodności z obowiązującymi przepisami organizacji kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela wychowania fizycznego, poprzez wprowa-

dzenie dodatkowej specjalności nauczycielskiej i zapewnienie obowiązującego wymiaru godzin dla dodatkowej specjalności i praktyk pedagogicznych,

2) zwiększenie wymiaru godzin zajęć z zakresu emisji głosu, stosownie do wymagań przewidzianych w „Standardach kształcenia nauczycieli”,

3) zapewnienie realizacji praktyk pedagogicznych studentów zgodnie z uczelnianymi uregulowaniami, z jednoczesnym sprawowaniem należytego nad nimi nadzoru,

4) określanie przez senat *Uczelni* warunków rekrutacji na I rok studiów zgodnie z wymogami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz bezwzględne ich przestrzeganie.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o *NIK*, oczekuje przedstawienia przez Pana Rektora, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobach wykorzystania uwag i wykonania wniosków lub o działaniach podjętych w celu ich realizacji albo o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o *NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie dyrektorowi delegatury *NIK* w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o *NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji *NIK*.